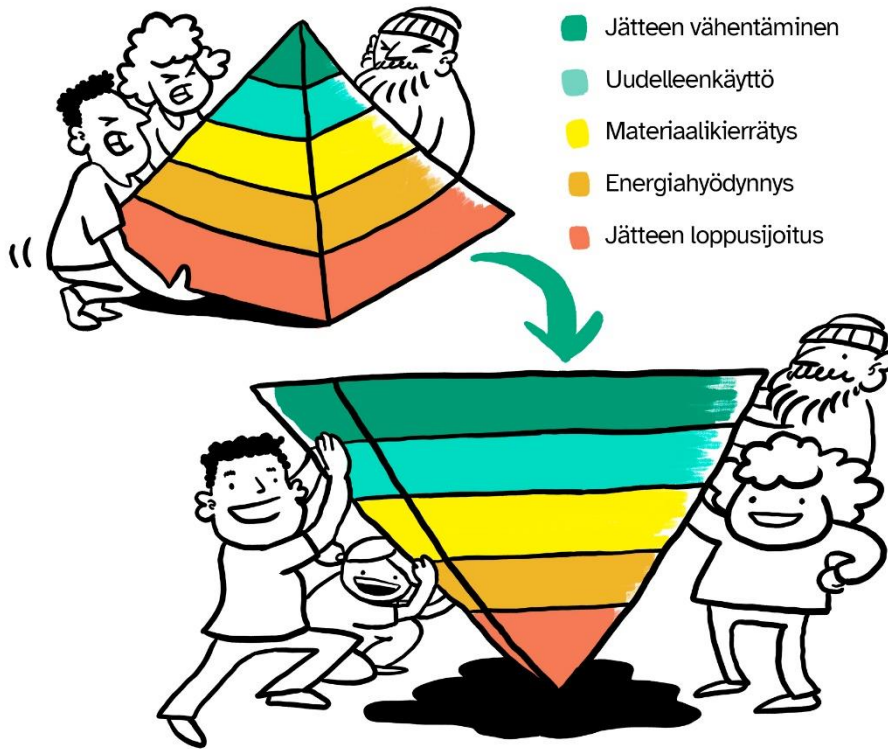

Uudelleenkäytön kuperkeikka!

RENET Uudelleenkäyttöverkosto tekee työtä parantaakseen uudelleenkäyttöalan toimintaedellytyksiä. Uudelleenkäyttöratkaisut, kuten korjaus, kunnostus ja käytettyjen tavaroiden myynti, ovat olennainen osa kestäväää kiertotalousyhteiskuntaa.

UUDELLEENKÄYTTÖ ON RATKAISU MONEEN

- Report on the possible ways to organize reuse

31.12.2023

CIRCWASTE,
uudelleenkäyttö
-osahanke

Sisällysluettelo

Uudelleenkäyttö – mistä on kyse?	2
Uudelleenkäyttö, tilanne tähän asti	2
Muutoksen äärellä.....	2
Uudelleenkäytön potentiaali	3
Uudelleenkäytön ympäristöhyödyt.....	3
Uudelleenkäytön sosiaaliset ja yhteiskunnalliset hyödyt.....	4
Uudelleenkäytettävä tavara	4
Mitä Circwaste -hankkeessa opittiin	5
Konsultoivat keskustelut auttavat toiminnan kehittämisessä	5
Opinnäytetyöt.....	5
CIRCULAR ECONOMY IMPLEMENTATION INTO THE CLOTHING AND HOUSEHOLD TEXTILES IN FINLAND TRANG DANG, HAMK.....	6
UDELLEENKÄYTÖN ESTEET JA MAHDOLLISUUDET, Mervi Voutilainen, LAMK.....	7
UDELLEENKÄYTTÖÖN KELPAAVIEN TUOTTEIDEN OHJAUS JÄTEVIRROISTA TAKAISIN KÄYTTÖÖN, RAMI YILMAZ, METROPOLIA	8
ALUEELLINEN SELVITYS UDELLEENKÄYTTÖTOIMIJOIDEN SAAVUTETTAVUUDESTA, NIINA LAMPIAHO JA LAURA LUUSUA, LAMK.....	9
UDELLEENKÄYTTÖBAROMETRIN TULOKSIIN PERUSTUVA UDELLEENKÄYTTÖALAN NYKYTILAN ANALYYSI, EVELIINA MERIKKO, TURKU AMK	10
UUDEN JÄTELAIN TOTEUTUS KÄYTÄNNÖSSÄ UDELLEENKÄYTTÖALALLA, LAURA RAIMORANTA, TURKU AMK.....	10
Uudelleenkäyttö kunniaan – suuntaviivoja tulevaan	10
Uudelleenkäyttöalan murros tarvitsee tukea	11
Mahdollinen tulevaisuuden näkymä	12
Yhteistyötä ja yhteiskunnallista vaikuttamista.....	12
Lopuksi.....	13

Tässä artikkelissa tutkiskellaan uudelleenkäytön tulevaisuutta ja sen tarjoamia mahdollisuuksia. Ajatukset on koottu Circwaste -hankkeen uudelleenkäyttöä tukevan osahankkeen loppuyhteenvedona.

Uudelleenkäyttö – mistä on kyse?

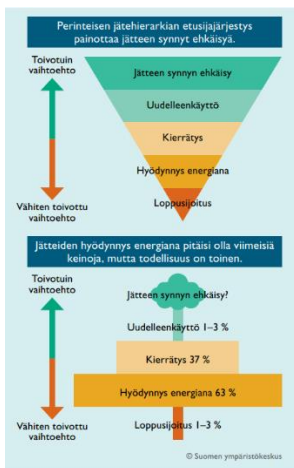
Uudelleenkäytöllä tarkoitetaan tuotteen tai sen osan käyttämistä uudelleen samaan tarkoitukseen kuin mihin se on alun perin suunniteltu.

Myös korjaus, kunnostus ja uusiutuotanto voidaan katsoa kuuluvaksi uudelleenkäyttöön, ne kun pidentävät tuotteen käyttöikä joko sellaisenaan tai uudessa muodossa niin, että ei tarvitse palata materiaali-kierrätyksen ruutuun.

Samoin uudelleenkäyttöön lasketaan kuuluvaksi tuotepalautusten ja virheellisten tuotteiden ohjaaminen käyttöön hävityksen sijaan.

Circwaste-hankkeessa perustettiin vuonna 2022 uudelleenkäyttötoimijoiden verkosto. RENET Uudelleenkäyttöverkosto ry:n tavoitteena on alan toimijoiden toimintaedellytysten parantaminen ja yhteistyön lisääminen alalla. (Lue lisää www.renet.fi) Käytännön syistä ainakin alkuvaiheessa verkosto on rajannut toimintakentästään pois suurten rakennusmateriaalien ja maamassojen sekä teollisuuden komponenttien uudelleenkäytön ja jo hyvin järjestäytyneen käytettyjen autojen kaupan. Verkosto on keskittynyt kodin tavariin - tekstiileihin, huonekaluihin, elektroniikkaan, polkupyöriin, kirjoihin. Tässäkin artikkelissa uudelleenkäytöstä puhuttaessa keskitytään näihin nk. arjen käyttötavariin.

Uudelleenkäyttö, tilanne tähän asti

Lähde:

<https://issuu.com/suomenymparistokeskus/docs/final-online-2023-10-circbrief-fi-udelleenkayttö>

Lainsäädännössä on jätteesynnyn ehkäisy ja uudelleenkäyttö tunnustettu merkittävinä toimina jo muutaman vuosikymmenen ajan. Käytännön tilanne on kuitenkin toinen. Käytännössä edelleen suurin osa käytöstä poistuvista tavaroista päättyy energiahyödynnykseen. Uudelleenkäytön määristä ei ole tutkittua tietoa, mutta arvio on, että määrät ovat hyvin pienet.

Uudelleenkäytölle ei ole asetettu omia tavoitteita, eikä valvovaa viranomaista, tutkimustietoa on vähän ja rahoitusinstrumentteja ei kentälle oikein ole. Kehittämis- ja investointipainostukset on suunnattu paremmin teolliseen mittakaavaan taipuville energiahyödynnykselle ja materiaali-kierrätykselle.

Muutoksen äärellä

Olemme muutoksen äärellä. Kasvatvat ympäristöongelmat (mm luonnonvarojen ylikulutus ja ilmastonmuutos) pakottavat meidät pohtimaan tuotanto- ja talousjärjestelmäämme sekä suhdettamme tavaraan uudelleen pikaisella aikataululla. Hiilineutraalia kiertotaloutta rakennetaan EU:ssa kovaa vauhtia.

ETUJA

- Päästöjen, ilmastovaikutusten, jätteiden ja luonnonvarojen käytön minimointi
- Luonnon järjestelmien säilyttäminen
- Kilpailukyyn lisääntyminen
- Uusien markkinoiden synnyttäminen
- Mahdollisuuksia työhön
- Sosiaalisia hyötyjä

Uudelleenkäyttö, korjaus ja kunnostus ovat keskeinen osa kiertotaloutta. Hajanaisen ja pieneksi jääneen uudelleenkäyttökentän rakentaminen keskeiseksi talousjärjestelmän osaksi vaatii, tietoa, innovaatioita, rahoitusta ja yhteistyötä.

Lähde: https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Kiertotalous

ThredUP on yksi maailman suurimmista käytettyjen vaatteiden, kenkien ja asusteiden uudelleenmyyntialustoista. ThredUP kertoo toiminta-ajatuksensa: ”pidentää vaatteiden elinkaarta, muuttaa kuluttajien ostotottumuksia ja edistää kestävämpää tulevaisuutta muotiteollisuudelle.” ThredUPin vuonna 2022 teettämän tutkimuksen mukaan maailmanlaajuisen käytettyjen tavaroiden markkinoiden odotetaan kasvavan 24 % vuonna 2022. Raportissa arvioidaan myös, että Yhdysvaltain käytettyjen tavaroiden markkinat yli kaksinkertaistuvat vuoteen 2026 mennessä, saavuttaen 82 miljardia dollaria. Tutkimuksen mukaan jo tällä hetkellä 62 prosenttia Z-sukupolven ja milleniaalien kuluttajista kertoi etsivänsä kohteita käytettyinä ennen uuden ostamista. Lähes puolet Z-sukupolven ja milleniaalien kuluttajista (46%) miettii esineen mahdollista jälleenmyyntiarvoa ennen sen ostamista. (Lähde: <https://www.retaildive.com/news/secondhand-market-reach-82b-2026-thredup/624123/> ja <https://newsroom.thredup.com/news/thredup-releases-10th-annual-resale-report-with-insights-on-a-decade-of-resale>)

Suomalainen kiertotalousbarometri kuluttajille vuodelta 2023 kertoo, että jo kolmannes suomalaisista ostaa mieluummin käytettyä kuin uutta.

Ihmiset alkavat siis olla muutokseen valmiita, rakenteiden ja systeemien tekemisellä on kiire. Suomessa Käytetyn tavaran markkina näyttäytyy vielä kuluttajalle vaikeana ja sekavana. On hankalaa hahmottaa, mitä kaikkea voi ja kannattaa ostaa käytettynä ja miten itselleen tarpeellisen tavaran löytää.

Uudelleenkäytön potentiaali

Kulutustavaroista saamme tällä hetkellä uudelleenkäyttöön arviolta vain muutamia prosentteja. Potentiaalia olisi 10–20 prosenttia, jopa 50 prosenttia tuoteryhmästä riippuen. Luvut perustuvat Suomen ympäristökeskus SYKEN tutkimukseen vuodelta 2018 sekä uudelleenkäyttötoimijoiden kokemuksiin. Pidempiaikaista dataa ei aiheesta ole, sillä uudelleenkäytön seuranta on vasta alkamaisillaan EU:ssa. (Lähde: Uudelleenkäyttö ja sen edistäminen SYKE 2018 <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/b5e59740-0a72-4347-852a-f48a03fdc3c2/content>)

Uudelleenkäytön ympäristöhyödyt

Uusien tavaroiden valmistamisessa kuluu luonnonvaroja ja syntyy hiilidioksidipäästöjä. Tuotteen valmistus kuluttaa yleensä moninkertaisesti luonnonvaroja itse tuotteen painoon verrattuna. Kun tuote pidetään kierrossa korjaamalla tai kunnostamalla, hankitaan käytettynä tai lainataan tai vuokrataan, säästetään uuden tuotteen valmistuksen kuluva määrä luonnonvaroja ja päästöjä vältetään. Lisäksi jäävät syntymättä tuotteen valmistuksesta, loppukäsittelystä ja jätteen hävittämisestä koituvat päästöt maahan, ilmaan ja veteen.

Luonnonvarojen kulutus on yhteydessä moniin ympäristöongelmiin, kuten luonnon monimuotoisuuden heikentymiseen eli luontokatoon. Jopa 90 % luontokadosta ja vesistressistä johtuu luonnonvarojen otosta ja käsittelystä. Samat toiminnat aiheuttavat myös noin puolet maailmanlaajuisista kasvihuonekaasupäästöistä.

(Oberle, ym. 2019.) Luonnonvarojen liiallinen käyttö siis tuhoaa elinympäristöjä ja on siksi uhka luonnon monimuotoisuudelle. Luonnonvarojen käyttö vaikuttaa myös aineiden kiertoon maapallolla aiheuttaen esimerkiksi saastumista, happamoitumista sekä vesistöjen rehevöitymistä. Hiilidioksidipäästöt taas voimistavat ilmastonmuutosta. Mitä enemmän hiilidioksidia ja muita kasvihuonekaasuja ilmakehään pääsee, sitä nopeammin maapallon keskilämpötila nousee ja ilmastonmuutoksen aiheuttamat ongelmat pahenevat. Uudelleenkäytön avulla säästetään luonnonvaroja ja vähennetään ilmastonmuutosta aiheuttavia kasvihuonekaasupäästöjä. (Lähde: Oberle, B., Bringezu, S., Hatfield-Dodds, S., Hellweg, S., Schandl, H., & Clement, J. (2019). Global resources outlook: 2019. International Resource Panel, United Nations Envio, Paris, France. <https://orbi.uliege.be/handle/2268/244276>)

Uudelleenkäytön sosiaaliset ja yhteiskunnalliset hyödyt

Automatiikan kehityksestä huolimatta, uudelleenkäyttö vaatii edelleen paljon käsityötä, sillä jokainen esine on tarkistettava ennen kuin se voidaan laittaa myyntiin tai eteenpäin seuraavalle käyttäjälle.

Uudelleenkäyttötoimijat tarjoavat monenlaista paikallista työtä joka puolella Suomea. Käytetyn tavarankauppa, korjaus ja kunnostus kohdentuvat jo käyttöön otettuihin ja paikalla oleviin luonnonvaroihin. Hyvin organisoituna uudelleenkäyttö siis lisää paikallista työllisyyttä ja yrittäjyyttä, eikä vaadi resursseja muualta maailmasta. Käyttöön jo otettujen luonnonvarojen kestävä käyttö etenkin tuotteiden elinkaaria pidentämällä siis lisää myös omavaraisuutta, joka lisää turvallisuutta kriisitilanteissa.

Monet uudelleenkäyttötoimijat työllistävät merkittävän määrän osatyökykyisiä tai muuten työmarkkinoilta syrjään joutuneita ihmisiä vuosittain. Tavarankaasittelyn ja asiakaspalvelun myötä työelämätaidot ja kielitaito kehittyvät luontevasti ja työntekijät kiinnittyvät jälleen osaksi yhteiskuntaa. Näin heidän on mahdollista löytää jatkopolku itselleen vapailta työmarkkinoilta tai koulutuksen kautta. RREUSE on tutkimuksessaan vuonna 2015 arvioinut, että uudelleenkäyttö työllistää kahdeksan kertaisen määrän ihmisiä materiaalikierrätykseen verrattuna. Uudelleenkäyttö tarjoaa monipuolisia, merkityksellisiä työllistymismahdollisuuksia. Se on tulevaisuuteen suuntautunut ala, johon kannattaa investoida – taloudellisesti, ohjauksen, koulutuksen jne. kautta. (Lähde: <https://www.rreuse.org/wp-content/uploads/Final-briefing-on-reuse-jobs-website-2.pdf>)

Uudelleenkäyttö on myös tapa säilyttää elävää kulttuuriperintöä arjessa, kun kaikkia käytöstä poistuneita tavaroita ja valmistusosia ei menetetä heti niiden jäädessä edelliselle omistajalleen tarpeettomiksi. Tästä ovat esimerkkinä kankaiden kuosit ja eri vuosikymmenten käyttötavarat, mutta myös eri aikakausien rakennukset.

Luova uudelleenkäyttö nostaa käsityöläisyyden ja käsityötekniikoiden arvostusta ja samalla herättelee tarkastelemaan meitä ympäröivää tavarapaljoutta uusin silmin. Emme olekaan vain kuluttajia, eikä kertakäyttökulttuuri tee hyvää maapallolle eikä meille itsellemme!

Uudelleenkäytetyt tuotteet ovat usein edullisempia kuin uudet. Kaikkien saatavilla olevat käytetyt ja korjaamiskelpoiset tuotteet edistävät sosiaalista tasa-arvoa ja yhteiskunnan koheesiota.

Uudelleenkäytettävä tavara

Pienestä osasta (n 5–10 %) uudelleenkäyttöön ohjautuvista tuotteista ja tavaroista voidaan jo nykyään tehdä markkinaehtoista liiketoimintaa. Isolla osalla (n. 40 %) tuotteista ja tavaroista on kyllä myyntiarvo, mutta tuotto kattaa vain logistiikan, lajittelun, hinnoittelun, myynnin jne. kustannukset. Näiden tuotteiden elinkaaren pidentäminen uudelleen myymällä tarvitsee yhteiskunnan tukea ollakseen kannattavaa ja kehittyäkseen.

Lisäksi on runsaasti tuotteita ja tavaroita (noin 50 %) joilla on käyttöarvoa, mutta hyvin vähän tai ei lainkaan myyntiarvoa. Nämäkin tulisi pitää käytössä mahdollisimman pitkään sekä ympäristö- että sosiaalisista syistä.

Tulevaisuudessa todennäköisesti markkinaehtoinen bisnes onnistuu suuremmasta osasta uudelleenkäytettäviä tavaroita (esim. ekosuunnittelu tuottaa kestävämpiä ja korjattavampia tuotteita, bisnes kasvaa ja tulee kaikkien ulottuville). Kaksi muuta kategoriata tulevat kuitenkin säilymään. Tämä tarkoittaa, että uudelleenkäytön asianmukainen, ympäristövastuullinen ja sosiaalisia hyötyjä tuottava järjestäminen tarvitsee tulevaisuudessa yhteiskunnan tukea.

Tällä hetkellä tuki uudelleenkäytön kentälle tulee pääasiassa työllistämistuista, joita on viime vuosina leikattu rajusti. Tulevaisuudessa tuki voi saada muita muotoja.

(Lähde prosenttiluvuille: Tuovi Kurttio, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus)

Mitä Circwaste -hankkeessa opittiin

Circwaste -hankkeessa perustettiin uudelleenkäyttötoimijoiden verkosto RENET, jonka tavoitteena on pitää yllä ja parantaa uudelleenkäyttötoimijoiden toimintaedellytyksiä yhteiskunnassa. Verkoston perustamisvaiheessa oli tavalla tai toisella mukana jopa yli sata organisaatiota. Uudelleenkäytön kenttä on erittäin monimuotoinen, mikä on sille sekä vahvuus että heikkous. On vaikeaa sanoittaa yhteisiä tavoitteita valtavalle hyväntekeväisyysorganisaatiolle, yhden hengen korjausompelimolle, itsepalvelukirppikselle ja digitaalista-alustaa uudelleenkäyttöön ohjaukseen tarjoavalle organisaatiolle. Toisaalta suuren yhteiskunnallisen muutoksen äärellä monimuotoisuudesta ja monipuolisesta osaamisesta on valtavasti etua. Moninaisten toimijoiden verkostossa käytiin hankkeen ajan innostunutta ja monipuolista keskustelua alan tulevaisuudesta.

Konsultoivat keskustelut auttavat toiminnan kehittämisessä

Konsultoimme hankkeen aikana kymmentä toimijaa uusien uudelleenkäyttöpisteiden perustamiseen liittyen. Konsultoitavat tahot olivat kuntia (Eura, Lahti, Joensuu, Raisio, Lappeenranta), yrityksiä (KamuPak, Ouna, Heiga), ympäristökasvatustahoja (ENO-verkkokoulu) ja second hand -toimijoita (SHM osuuskunta). Konsultointi piti useimmiten sisällään aloituskeskustelun, jonka jälkeen järjestimme useimmiten vierailun, jossa yhdistimme uutta pistettä avaavat toimijat sellaisiin tahoihin, jotka voisivat kehitystyössä auttaa juuri heitä. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa toimiva ENO-verkkokoulu toivoi omalle alueelleen kierrätysmateriaalivälitystä koulujen askartelu- ja käsityötarpeisiin. Yhdistimme heidät ensin Joensuun kaupungin toimijoihin, jotka samaan aikaan suunnittelivat tekstiilin erilliskeräyksen järjestelyjä Joensuuhun. Yhdessä toimijat kävivät vierailulla Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen Näpräissä ja materiaalitukussa sekä Nurmijärven Viirin kirppiksen Viiraamossa. Molemmissa vierailukohteissa askartelumateriaalia tuotetaan uudelleenkäyttöön tulevan materiaalivirran niistä osista, jotka eivät suoraan ole myyntikelpoisia. Syksyllä 2023 Joensuussa pidettiin materiaalitukun avajaiset (<https://climatejoensuu.fi/-/materiaalitukusta-ilmaisia-askartelumateriaaleja-kouluille?redirect=%2F>) Keskustelut osoittivat, että kenttä on hyvin, hyvin laaja ja jokainen tapaus on täysin omanlaisensa. Kaikissa tapauksissa todettiin erityisen tarpeelliseksi se, että meillä oli taustallamme verkosto, jonka toimijoiden ja toimintojen pariin saatoimme ohjata kehitystyötä tekevät ihmiset ja organisaatiot. Tällaista palvelua toivomme RENETin pystyvän jatkamaan.

Opinnäytetyöt

Hankkeessa tehtiin useita AMK-lopputöitä, joilla haluttiin kartoittaa uudelleenkäytön tilaa ja toisaalta toimijoiden ajatuksia tulevaisuudesta.

Yksi tärkeä löydös, joka huomattiin myös HAMKilaisten kurssitöissä oli, että vaikka ihmiset kokevat ympäristöasiat tärkeiksi he ovat kuitenkin valmiita hankkimaan käytetyn tuotteen vain, jos hinta on huomattavan edullinen ja kunto uutta vastaava (M. Voutilainen 2023). Alalla perustellaan uudelleenkäyttöä

aika painokkaasti nimenomaan ympäristöhyödyillä. Kuluttajat näyttäisivät kuitenkin olevan ensisijaisesti kiinnostuneita hinnoista, laadusta ja turvallisuudesta. Alalla voisi kannattaa monipuolistaa markkinointiviestintää. 2023 loppuvuodesta Verkkokauppa.com'in käytetyn tavaran kaupan viestinnässä on kärjiksi otettu taloudellinen hyöty ja turvallisuus (<https://www.verkkokauppa.com/fi/vaihtokauppa>) ehkä muidenkin toimijoiden voisi kannattaa ottaa tästä oppia. Alan markkinoinnissa voisi myös vahvemmin tuoda paikallista työllistämistä edistäviä- ja eriarvoisuutta vähentäviä hyödyt, jotka varmasti puhuttelisivat asiakkaita.

Lampiaho ja Luusua (2023) huomasivat kyselyissään kunnille ja uudelleenkäyttötoimijoille, että uudelleenkäyttötoimijat toivoisivat kunnilta lisää tukea. Vastaavasti kunnissa nähtiin, että koska heillä ei ole velvoitetta edistää uudelleenkäyttöä ovat jo tehdyt toimet riittäviä. Uudelleenkäytöltä puuttuu yhteiskunnallinen vastuutaho. Pitäisikö sen olla kunta?

Opinnäytetöissä raoteltiin ovia uudelleenkäyttöön eri tulokulmista. Olemassa olevan tiedon puute vaikeutti kaikkien tutkimusten tekemistä ja kytkemistä aiempaan tutkimukseen. Toisaalta kaikki opinnäytetyötä tehneet opiskelijat ja heidän ohjaajansa olivat aiheista hyvin innoissaan ja näkivät tutkimuksen tarpeellisuuden. Työt nostivat esille lainsäädännön muutostarpeita, rohkean yhteistyön tekemisen tarpeita ja lisäresurssoinnin tarpeita. Toisaalta yksilöiden valmius muuttaa omia kulutustottumuksiaan näkyy myös näissä töissä sanoin kuin organisaatioiden valmius muuttaa omia toimintojaan. Tutkimuksista tulee sellainen toiveikas olo, että etsikkoaika kulutusorientoituneen maailmamme mullistamiseksi aidoksi kiertotalousyhteiskunnaksi on tässä ja nyt käsillä.

CIRCULAR ECONOMY IMPLEMENTATION INTO THE CLOTHING AND HOUSEHOLD TEXTILES IN FINLAND TRANG DANG, HAMK

Opinnäytetyön yleisenä tavoitteena on löytää ratkaisuja **tekstiilialan** tuottajille ja vähittäismyyjille, kunnille ja voittoa tavoittelemattomille organisaatioille materiaalien säilyttämiseksi käytössä ekosuunnittelun, uudelleenkäytön ja kierrätyksen avulla. Lisäksi siinä kuvataan, miten suomalaiset kuluttajat hyväksyvät käytetyt tuotteet – mikä motivoi ja mikä estää tuotteiden uudelleenkäytön vakiintumista. Opinnäytetyössä tehtiin kyselytutkimus kuluttajille ja haastattelut sidosryhmille

Yhteenveto:

- **Lainsäädännön muutoksia tarvitaan**
- Markkinoinnin vahvistaminen, lisäkoulutus, toimintojen kehittäminen (etenkin korjaus ja kunnostus) ovat tarpeen
- tarvitaan yhteiskunnallisten yritysten **tukea yhteiskunnan taholta**
- olisi syytä etsiä onnistumisia muualta maailmasta ja soveltaa niitä tänne
- **Tarvitaan laaja-alaista yhteistyötä tuottajista käyttäjiin asti**

Lähde: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202305088151>

Uudelleenkäytön esteet ja mahdollisuudet, Mervi Voutilainen, LAMK

Opinnäytetyön aiheena oli selvittää uudelleenkäytön esteitä ja mahdollisuuksia lainsäädännön ja kuluttajien mielikuvien näkökulmasta. Tutkimuskysymykset olivat, miksi kuluttaja ei osta tai myy uudelleenkäytettyjä tuotteita sekä mitkä asiat saivat kuluttajan lisäämään uudelleenkäytettyjen tuotteiden ostamista ja myymistä.

Uudelleenkäyttöalaaan liittyvästä lainsäädännöstä työssä kuvattiin jäte-, vero-, kuluttaja- sekä tekijänoikeuslainsäädäntöä.

Kuluttajien käsityksiä aiheesta puolestaan selvitettiin määrällisellä internetkyselyllä, jolla tavoiteltiin laajaa vastaajajoukkoa. Verkkokyselyssä yli 700 vastaajaa.

- uudelleenkäytön **ympäristövaikutukset ovat vastaajille tärkeitä**.
- Vastaajat valitsevat käytetyn tuotteen uuden sijaan, **kuitenkin vain, jos** hinta on erityisen edullinen tai tuotteen kunto uutta vastaava.
- **halukkuus maksaa** erityisesti uudelleenkäyttöpalveluista ei vastaa palveluiden todellisia kustannuksia.
- Tuloksia tarkasteltaessa **tulotason** mukaan oli havaittavissa, että alhaisempaan tuloluokkaan itsensä määritelleen vastaajat ovat valmiita maksamaan käytetyistä tuotteista enemmän kuin korkeampaan tulotasoon kuuluvat.

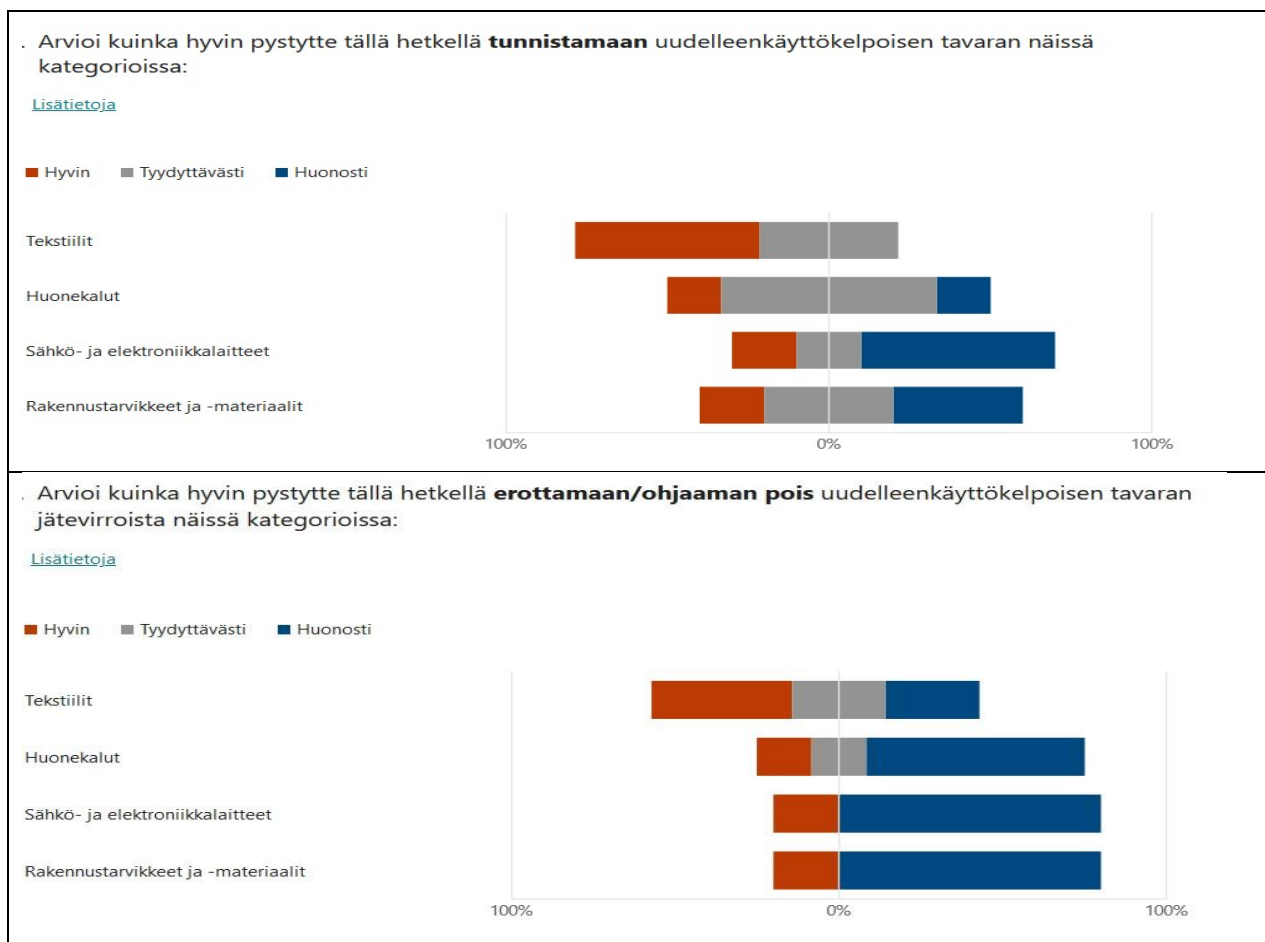
Opinnäytetyön mukaan erityisesti **tuotteiden turvallisuuden ja puhtauteen** panostamisella on mahdollisuus lisätä kuluttajien halukkuutta uudelleenkäyttöön ja näin parantaa alan organisaatioiden liiketoimintamahdollisuuksia.

Lähde: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023112130833>

Työn tavoitteena oli selvittää kuntien ja kuntayhtymien jätehuoltoyhtiöiden tämän hetken tilanne ja tulevaisuuden suunnitelmat yhteistyömahdollisuuksista uudelleenkäyttötoimijoiden kanssa. Lisäksi tavoitteena oli selvittää, miten kuntien ja kuntayhtymien jätehuoltoyhtiöiden jätteiden uudelleenkäytönprosessit toimivat ja kartoittaa jätteiden uudelleenkäyttöön ohjaamiseen liittyviä teknisiä ratkaisuja Tutkimuksessa tehtiin kysely KIVOn (Suomen kiertovoima oy) 33 jäsenelle (8 vastausta) ja asiantuntijahaastattelut (4) kyselytutkimuksen vastauksien perusteella.

Kyselytutkimuksessa selvisi että valmius tunnistaa uudelleenkäyttöön kelpaava tavara on jätelaitoksilla hyvin vaihteleva ja käytännön toimia ei juuri vielä tehdä. Tekstiileissä näkyy myönteinen poikkeus.

Haastattelujen perusteella jätehuoltoyhtiöiden kannalta uudelleenkäyttökelpoisten tuotteiden tunnistaminen ja jätevirroista poisohjaaminen on kallista ja vaikeaa. Jätehuoltoyhtiöillä on kuitenkin jo olemassa joitakin uudelleenkäyttöön ohjaamisen prosesseja (etenkin tekstiilit). Suurin osa jätehuoltoyhtiöstä tekee yhteistyötä muiden tahojen kanssa uudelleenkäyttöön liittyen. Ja jätehuoltoyhtiöillä on halukkuutta edistää uudelleenkäyttöä.

Lähde: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023112231030>

ALUEELLINEN SELVITYS UUDELLEENKÄYTTÖTOIMIJOIDEN SAAVUTETTAVUUDESTA, NIINA LAMPIAHO JA LAURA LUUSUA, LAMK

Opinnäytetyössä lähetettiin jokaiseen Suomen lääniin kolmeen erikokoiseen kuntaan ja samojen kuntien alueella toimiville uudelleenkäyttötoimijoille kyselyt, joilla pyrittiin selvittämään palveluiden saavutettavuutta, kuntien roolia ja toiminnan haasteita.

Opinnäytetyön ensimmäinen tutkimuskysymys oli: "Miten uudelleenkäyttötoimijoiden palvelut ovat saavutettavissa opinnäytetyössä valituilla alueilla?" Kuntien vastauksien perusteella kuntalaisten etäisyydet uudelleenkäyttöpalveluihin ovat suhteellisen lyhyet ja toimijoiden vastauksien perusteella palveluita on saatavilla samalla toiminta-alueella hyvin.

Toinen tutkimuskysymys oli "mikä on kuntien rooli uudelleenkäyttöpalveluiden tarjoamisessa ja toteutuksessa?" Tutkimuksessa kävi selkeästi ilmi se, että kunnissa koettiin, ettei kunnilla ole lakisääteistä vastuuta uudelleenkäyttöpalveluiden tarjoamisessa tai toteuttamisessa. Uudelleenkäyttötoimijoiden kyselyssä nousi esille toive kunnan aktiivisemmasta roolista uudelleenkäyttöpalveluita kohtaan.

Kolmas tutkimuskysymys oli "mitkä ovat uudelleenkäyttösektorin suurimman haasteet?" Kuntien vastauksissa koettiin suurimmiksi haasteiksi asenteet, kannattavuus ja muut. Toimijoiden kyselyssä suurimmaksi haasteeksi nousivat kannattavuus, kustannukset ja asenteet. Lisäksi kyselyssä nousi kuntien ja toimijoiden yhteisenä suurena haasteena esille verotus.

Lähde: <https://www.theseus.fi/handle/10024/808120>

UUDEN JÄTELAIN TOTEUTUS KÄYTÄNNÖSSÄ UUELLEENKÄYTTÖALALLA, LAURA RAIMORANTA, TURKU AMK

Opinnäytetyössä tutkittiin, kuinka hyvin uudelleenkäyttöalan yritykset ovat sisäistäneet vuonna 2021 voimaan astuneen jätelainlain ja Valtakunnallisen jätesuunnitelman, ja miten ne ovat saaneet nämä osaksi heidän yritystoimintaansa.

Hankkeessa oli toteutettu jo aiemmin kyse ”Kartoitus uudelleenkäytöstä ja Valtakunnallisesta jätesuunnitelmasta”, johon vastanneiden joukosta valittiin haastateltavat organisaatiot. Kyselyn ja haastatteluiden avulla haluttiin selvittää eri uudelleenkäyttötoiminnan parissa työskentelevien tahojen näkemyksiä uudelleenkäytöstä, jätelain toteutumisesta sekä kuinka saavutettaisiin Valtakunnallisen jätesuunnitelman uudelleenkäyttöön liittyvät tavoitteet sekä asian nykytilaa, mahdollisuuksia ja haasteita. Myös VALTSU:ssa korostetun eri toimijoiden yhteistyön tilannetta sekä toimijoiden toiveita yhteistyölle kysyttiin. Haastatteluihin osallistui neljä uudelleenkäyttötoimijaa.

Johtopäätöksenä haastatteluista oli, ettei uuden jätelain sisäistäminen ei ollut itsestään selvää jokaiselle yritykselle. Joitain muutoksia oltiin toimintatapoihin tehty, mutta esimerkiksi raportointi oli ollut haastavaa. Ensimmäinen askel olisi raportoinnin aloittaminen ja yrityksen, joissa raportointia jo on, sen siirtäminen suoraa sähköiseksi ilman paperista vaihetta. Tämä vähentäisi välivaiheita ja helpottaisi yrityksillä on tarpeeksi muutenkin olevaa kuormaa.

Haastateltavat mainitsivat myös, että heillä oli haasteita sisäistää uusi laki ja ottaa se käytäntöön. Moni koki lain kapulakielenä, eikä tiedä mitä se tarkoittaa käytännössä tai miten se liittyy heidän yritystoimintaansa. Toiveena oli, että yrityksille tarjottaisiin enemmän apuja uuden lain toteuttamiseen.

(Lähde: Laura Raimoranta, opinnäytetyö oli vielä kesken hankkeen päättyessä)

Lähde: [Uudelleenkäyttöbarometrin tuloksiin perustuva uudelleenkäyttöalan nykytilan analyysi - Theseus](#)

Uudelleenkäyttö kunniaan – suuntaviivoja tulevaan

Uudelleenkäytön valtavirtaistaminen ja nostaminen seuraavalle, ja sitä seuraavalle, tasolle vaatii monenlaisia toimia ja resurssointia. Se on kuitenkin välttämätöntä kestävää, hiilineutraalia kiertotalousyhteiskuntaa rakennettaessa.

Uudelleenkäytölle on asetettava omat kierrätystavoitteista erilliset tavoitteet ja näiden seuranta. Tavoitteiden asettaminen vaatii myös vastuviranomaisen osoittamisen uudelleenkäytön sektorille. Kuuluuko uudelleenkäytön edistäminen yhteiskunnassa tulevaisuudessa ensisijaisesti kunnille, ELY-keskuksille, ympäristöministeriölle, työ- ja elinkeinoministeriölle? Vaikkakin vastuviranomainen tarvitaan, on tavoitteiden asettamisen ja niiden seurannan tulevaisuudessa oltava monialaista ja sen tulee vaatia yhteistyötä viranomaisten ja monien sidosryhmien kuten yritysten, kansalaisjärjestöjen ja tutkimuslaitosten yms kanssa.

Uudelleenkäytön tehokas organisointi on äärimmäisen tärkeää niin ympäristöllisesti kuin yhteiskunnallisestikin. Keskeistä uudelleenkäytön näkökulmasta on, että uudet tuotteet valmistetaan tulevaisuudessa niin että ne ovat kestäviä ja ajattomia ja että ne on helppoa ja kannattavaa korjata, kunnostaa ja päivittää sekä viimevaiheessa niiden materiaalienkierrätys onnistuu ilman ongelmia.

Uudelleenkäyttöalan murros tarvitsee tukea

Valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteena on nostaa uudelleenkäyttö seuraavalle tasolle vuoteen 2027 mennessä. Jos tavoitteena olisi vaikkapa kymmenkertaistaa uudelleenkäyttömäärät nykyisestä arviolta 2-4 % noin +20 %iin, niin muutamassa vuodessa se ei todellakaan onnistu ihan noin vain. Nykyinen kapasiteetti ei taivu, ihmiset eivät riitä ja yhteistyöverkostot on rakentamatta. Esimerkiksi Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus työllistää tällä hetkellä n 500 ihmistä päivässä. Äkkiä ajatellen volyymin kymmenkertaistaminen tarvitsisi, jos ei aivan 10 kertaista väkimäärää niin yli viisin kertaisen määrän varmasti. Se tarkoittaisi pelkästään tässä yhdessä yrityksessä n 2500 lisätyöpaikkaa. Tällä hetkellä Kierrätyskeskus prosessoi n. 2,3 miljoonaa kiloa lahjoituksia vuodessa (uudelleenkäyttökelpoiset). Jos virta kymmenkertaistuu niin mistä sille löytyy kuljetuskapasiteetti, laittelutilat, osaavat ihmiset ja uudet myymälätilat. Ja tässä puhumme vain yhdestä toimijasta.

Yhteiskunnan tavoitteena todella suuri murros toimialalla, osin murroksen kuuluu olla myös yhteiskunnan vastuulla. Uudelleenkäytön volyymien nostamiseksi tarvitaan erilaisia tukia ja kannustimia yhteiskunnan taholta. Tukitoimet voivat edistää kestävästä kulutuksesta, luoda työpaikkoja uudelleenkäyttösektorilla ja vähentää ympäristövaikutuksia.

Tukitoimet voivat olla esimerkiksi seuraavanlaisia:

Uudelleenkäyttöverkostojen tukeminen: Yhteiskunta voi tukea uudelleenkäyttöverkostoja tarjoamalla taloudellista tukea niiden perustamiseen ja ylläpitoon esim. koulutusten ja tiedotuskampanjoiden järjestämiseen. EU rahoituksella on Suomeen perustettu uudelleenkäyttötoimijoiden verkosto RENE, jonka toimintojen turvaaminen on kiertotalousyhteiskunnan ydintä. On tärkeää, että maassa on toimiva uudelleenkäyttötoimijoiden verkosto, joka tekee työtä sen eteen, että monipuoliset uudelleenkäytön palvelut olisivat kaikkien saavutettavissa.

Lainojen ja avustusten tarjoaminen uudelleenkäyttöyrityksille: Edullinen lainoitusohjelma erilaisin kiertotalouden kriteerein ja uudelleenkäytön painotuksella pienyrittäjille antaisi mahdollisuuden monimuotoiselle yritystoiminnan kehittämiseksi. Avustuksia uudelleenkäytölle voisi tulevaisuudessa jakaa esimerkiksi kuntien verokertymästä. Avustusten määrän voisi sitoa vaikka uudelleenkäyttöön ohjattujen tuotteiden kilomäärään. Tällaisia avustusmekanismeja on jo maailmalla kehitteillä esimerkiksi Espanjassa.

Verohelpotukset ja kannustimet: Tarjoamalla verohelpotuksia ja muita taloudellisia kannustimia yrityksille, jotka keskittyvät uudelleenkäyttöön ja kestävään tuotantoon, voidaan kannustaa liiketoiminnan kehittämiseen ja uusiin innovaatioihin. Kaikenlaiset yhteiskunnalliset tuet olisi poistettava uusien tuotteiden valmistukselta. Ellei niille olisi erityisen hyviä ja ympäristön kannalta kestäviä perusteita.

Lainsäädännön ja standardien kehittäminen: Lainsäädännölliset esteet ja hidasteet olisi pystyttävä purkamaan ja tuoteturvallisuuteen ja kuluttajasuojaan yms liittyvät kysymykset ratkaisemaan yhteiskunnassa yhtenäisesti ja niin että ratkaisut tukevat uudelleenkäyttöä.

Infrastruktuurin kehittäminen: Investoimalla infrastruktuuriin ja uudelleenkäyttöä edistäviin yritysten yhteisiin verkostoihin ja toimintoihin kuten jätteenlajittelukeskuksien uudelleenkäyttöön ohjaamisen ratkaisuihin, erilaisiin uudelleenkäyttötiloihin kuten suuriin lajitteluyksiköihin, yhteiskunta voi helpottaa uudelleenkäytettävien tuotteiden käsittelyä ja tuotteiden elinkaarien pitenemistä.

Koulutuksen ja tietoisuuden lisääminen: Asenneilmapiiri on jo muuttumassa, mutta paljon on vielä tehtävää, jotta kestävä yhteiskunta olisi mahdollinen. Asenteita muutetaan koulutuksella ja tiedon lisäämisellä. Korjaamiseen ja kunnostukseen liittyvien perustaitojen tulisi myös olla jokaisen hallussa. Lisäksi

koulutusjärjestelmämme tutkintovaatimukset olisi uudistettava niin että ammattitaitoisia korjaajia ja kunnostajia valmistuisi kaikille aloille.

Julkiset hankinnat ja vastuullisuus: Julkiset organisaatiot voivat toimia esimerkkinä hankkimalla uudelleenkäytettyjä ja asettamalla vastuullisuusvaatimuksia hankinnoilleen.

Mahdollinen tulevaisuuden näkymä

Tulevaisuudessa hyvin organisoitu uudelleenkäyttö voisi näyttää vaikkapa tältä: keskustassa sijaitsee monitoiminen Uudelleenkäyttökeskus, jossa on tiloja korjaamiseen, kunnostamiseen, ja uudelleenmyyntiin. Keskuksen yhteydessä toimii myös työpajoja, joissa paikalliset asukkaat voivat oppia uusia taitoja ja osallistua yhteisölliseen korjaustoimintaan. Keskuksen toimijat tekevät tiivistä yhteistyötä alueen muiden yritysten ja kunnan kanssa, jotta esimerkiksi tuotepalautukset, sekundatuotteet ja mallikappaleet saadaan varmasti myyntiin ja käyttöön. Kaikki alueen yritykset ja kunnat ovat jollakin tapaa mukana verkostossa ja tekevät yhteistyötä myös lähialueille. Kaupungin roolina voi olla esimerkiksi tarjota tilat tällaiselle keskukselle ja näyttää esimerkkiä julkisissa hankinnoissa. Oppilaitokset käyvät keskuksessa vierailulla yrityskyllien tapaan ja toisaalta monilla oppilaitoksilla voi olla harjoitusohjelmia ja opintokokonaisuuksia, jotka kytkeytyvät keskuksen toimintaan. Säännöllisesti keskuksen uudelleenkäyttömääristä ja siellä opituista taidoista tehdään myös tutkimusta, jonka perusteella asetetaan yhdessä seuraavat tavoitteet uudelleenkäytön määrien, saavutettavuuden ja laadukkuuden kehittämiseksi alueella. Asukkaat ovat vahvasti mukana keskuksen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Myös heille tarpeettomiksi käyvät tavarat kerätään ja lajitellaan keskuksessa.

Toiminta voi varmasti organisoida monella muullakin tavalla mutta tässä joitakin ajatuksia.

(Lähteet: Kiertotalousostari ABC ja Kiertotalous kuluttajamarkkinoilla)

Yhteistyötä ja yhteiskunnallista vaikuttamista

Uudelleenkäyttöala on vielä pieni, mutta siltä odotetaan paljon ja valtavaa kasvua. Alalla toimivat ja sinne haluavat ovat aivan keskeisessä roolissa kiertotalousyhteiskunnan käytännön tekijöinä.

Uudelleenkäyttötoimijoiden kannattaa ottaa oppia lineaaritalouden tavoista lobata. Lineaaritalous on valjastanut omien etujensa ajamiseen kokonaisia koneistoja, ja nyt on uudelleenkäytön vuoro. Lobbaus ei tapahdu yksin, eikä yhdessä yössä, vaan vaatii päättäväisyyttä, tavoitteita, yhteistyötä ja viestin toistamista yhä uudelleen. Uudelleenkäyttöala tarvitsee tietoa, johon nojata ja puolesta puhujia, joita kuunnellaan, jotta toimintaedellytykset yhteiskunnassa saadaan suotuisiksi ja ala yhteiskunnallisesti merkittäväksi.

RENET verkosto tarjoaa vaikuttamisen avuksi uudelleenkäyttöbarometrin, jonka avulla kootaan säännöllisesti tietoa alasta vaikuttamistyön tueksi. Barometrin tuloksia on analysoitava, niistä on viestittävä ja ne on valjastettava uudelleenkäyttöalan etuja ajavan lobbauksen tarkoituksiin.

RENET verkoston koordinoima ja yhdessä ympäristöministeriön kanssa toteuttama uudelleenkäytön keskustelufoorum eli Uudelleenkäytön pyöreä pöytä toiminta on se elin, missä uudelleenkäyttötoimijat pääsevät yhteiseen dialogiin uudelleenkäytön organisointia koskevien sidosryhmien kanssa. Pyöreän pöydän agendalla on keskustella siitä, miten jätelain ja jätehuollon tavoitteet jätteen synnyn ehkäisyn osalta varmistetaan. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää yhteistyötä kuntien, jätehuollon, tuottajayhteisöjen ja uudelleenkäyttötoimijoiden välillä.

RENET verkostossa järjestettävät uudelleenkäyttöalan ammatillaispäivät ovat tapahtumia, jossa uudelleenkäyttötoimijat jakavat tietoa ja taitoa, kirkastavat alan koheesiota ja asettavat yhteisiä tavoitteita. RENET verkoston luonnonvarasäästölaskuri tarjoaa keinon, jolla uudelleenkäyttötoimijat voivat viestiä toimintansa ympäristövaikutuksista kuluttajille ja verkosto voi viestiä koko verkoston yhteistä

ympäristövaikutuksista. Verkoston jäsenille on luotu oman organisaation toiminnan kehittämiseksi polku, joka pitää sisällään itsearviointia, vertaisoppimista ja konsultoivaa keskustelua, jotta uudelleenkäyttötoimijat voivat kehittää toimintansa tuloksellisuutta tarvitsemallaan tavalla.

Kaikki edellä mainitut toimet tähtäävät siihen, että tällä hetkellä pienissä markkinaraoissa toimivat uudelleenkäytön yritykset voivat vahvistaa asemaansa markkinoilla, muuttaa yhteiskuntaa niin, että uudelleenkäytöstä saadaan valtavirtaa. Jätelain mukaan uudelleenkäytön tulisi olla ensisijainen vaihtoehto ennen kierrätystä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi ei ole olemassa oikotietä onneen, vaan se vaatii, että uudelleenkäyttötoimijat ymmärtävät vastuunsa osana oikean suuntaista kehitystä. RENEK verkosto tarjoaa alustan yksittäisille toimijoille saada äänensä kuuluviin yhdessä alan muiden toimijoiden kanssa. Verkostolla on kansainvälisiä kontakteja (RREUSE), valtakunnallista uskottavuutta (uudelleenkäytön pyöreän pöydän koordinointi, paikka jäteasioiden neuvottelukunnassa ja mahdollisuus ottaa kantaa ja lausua valmisteilla olevista asioista). Uudelleenkäyttötoimijoiden on nähtävä tämä mahdollisuutena, jota ei kannata jättää muiden arjen kiireiden varjoon.

Lopuksi

Lopuksi yhteenvetona voidaan sanoa, että uudelleenkäytön onnistunut organisointi on erittäin tärkeä osa kestävästä kehityksestä ja kiertotaloutta. Se vastaa moniin erilaisiin paikallisiin kansallisiin ja kansainvälisiin tavoitteisiin ja strategioihin mahdollistamalla esimerkiksi seuraavia asioita:

- Resurssitehokkuus:** Uudelleenkäyttö vähentää tarvetta valmistaa uusia tuotteita, mikä säästää luonnonvaroja ja vähentää ympäristövaikutuksia. Hyvin organisoidut uudelleenkäyttöjärjestelmät varmistavat, että resurssit käytetään mahdollisimman tehokkaasti.
- Jätemäärän vähentäminen:** Uudelleenkäyttö vähentää jätteiden määrää. Organisoitu uudelleenkäyttö varmistaa, että tuotteiden elinkaaret ovat mahdollisimman pitkät, ja yhdessä tehokkaan materiaalikierrätyksen kanssa se mahdollistaa sen, että energiahyödynnykseen ja kaatopaikoille (muualla maailmassa) päättyy mahdollisimman vähän jätettä.
- Hiilijalanjäljen pienentäminen:** Uudelleenkäytön avulla voidaan pienentää hiilijalanjälkeä, kun vältetään uuden tuotteen valmistukseen liittyvät energiankulutus ja päästöt. Uudelleenkäytön organisointi tuottaa tutkitusti vähemmän päästöjä kuin uusien tuotteiden valmistus. (Tekstiilien osalta tutkittu mm SYKEssä. **Lähde:** <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10138/155612>)
- Työllisyys ja monimuotoisuus työmarkkinoilla:** Uudelleenkäyttö luo paikallisia työpaikkoja, jotka kytkeytyvät jo käytössä oleviin luonnonvaroihin. Alalla ja siihen liittyen tarvitaan hyvin monenlaista työvoimaa. Työpaikat syntyvät korjaamiseen, kunnostukseen, uudelleenkäyttöön ohjattavien tuotteiden keräämiseen, lajitteluun, hinnoitteluun ja myyntiin liittyen, sekä näiden toimien varmistamiseksi viestintään, henkilöstö ja taloushallintoon jne. Tämä tukee kestävästä taloutta ja yhteiskunnallista hyvinvointia.

5. **Sosiaalinen tasa-arvoisuus:** uudelleenkäyttö tarjoaa monenlaisia matalan koulutuksen työpaikkoja sekä uudelleen- ja jatkokouluttautumisen mahdollisuuksia. Uudelleenkäyttöala mahdollistaa monien syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten kiinnittymisen yhteiskuntaan ja oman yhteisönsä työtätekeviksi jäseniksi. Käytetyt tuotteet ovat usein edullisempia kuin uudet, joten niiden laaja saatavuus lisää myös materiaalista tasa-arvoa yhteiskunnassa.
6. **Yhteiskunnan arvopohja:** Organisoitujen uudelleenkäyttötoimien lisääminen ihmisten tietoisuutta kestävästä elämäntavasta ja edistää kestävästä kulutuksesta kulttuuria. Jokaisen valinnoilla on merkitystä.
7. **Liiketoiminnan mahdollisuudet:** Organisoitu uudelleenkäyttö voi luoda liiketoimintamahdollisuuksia yrityksille, jotka keskittyvät uudelleenkäyttöön ja kiertotalouteen. Se kannustaa innovaatioihin ja kestävään liiketoimintaan.

Uudelleenkäytön organisointi tarjoaa konkreettisia tapoja vähentää suoraa ympäristövaikutusta ja edistää kestävästä kulutuksesta arkipäivän tasolla. Se on tärkeä ja käytännönläheinen osa kiertotalouden kokonaisuutta.